

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

Sharqshunoslik. Востоковедение. Oriental Studies

SHARQSHUNOSLIK
ВОСТОКОВЕДЕНИЕ
ORIENTAL STUDIES

Jurnal websayti:

<https://orientalstudies.uz/index.php/os>

MEDIA MATNLARIDA FRAZELOGIZMLARNING TARJIMASI (ARAB-O‘ZBEK KOMBINATSIYALARI MISOLIDA)

*Dilshoda Mubarakova**O‘qituvchi, dotsent v.b.,**Shamsiddinxon Obloqulov**Magistrant,**Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti**Toshkent, O‘zbekiston*

MAQOLA HAQIDA

Kalit so‘zlar: frazeologik birlik, ekvivalent tanlovi, to‘liq ekvivalent, monoekvivalent, frazeologik analog, tarjima.

Annotatsiya: Ushbu maqolada frazeologik birliklar guruhlari va ularni arab tilidagi matbuotda tarjima qilish usullari tahlil qilinadi. Tarjima usullari aniqlanadi va tahlil qilinadi, masalan, ekvivalentlardan foydalanish (to‘liq, qisman va tanlov asosida); frazeologik o‘xshashlik, frazeologik birlikning faqat muayyan kontekstdagi tarjimasi, kalkalash, tavsifiy tarjima. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, hozirgi vaqtda arab tilidagi matbuot global axborot makonida alohida o‘rin egallaydi va arab tilidagi ommaviy axborot vositalaridagi frazeologiyalar hajmi ham sezilarli darajada ko‘pchilikni tashkil qiladi.

TRANSLATION OF PHRASEOLOGISMS IN MEDIA TEXTS (EXAMPLE OF ARABIC-UZBEK COMBINATIONS)

*Dilshoda Mubarakova**Lecturer, associate professor, etc.**Shamsiddinkhan Oblokhlov**Master degree**Tashkent State University of Oriental Studies**Tashkent, Uzbekistan*

ABOUT ARTICLE

Key words: phraseological unit, equivalent choice, full equivalent, monoequivalent, phraseological analogue,

Abstract: This article analyzes groups of phraseological units and ways of their translation in the Arabic press. Translation methods are identified and analyzed, such as the use of equivalents (full, partial and selective); phraseological similarity, translation of a phraseological unit only in a

translation.

specific context, copying, descriptive translation. The relevance of the study lies in the fact that at present a special place in the global information space is occupied by the Arabic-language press, and the volume of phraseology in the Arabic-language media also makes up a significant majority.

ПЕРЕВОД ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ В МЕДИАТЕКСТАХ (ПРИМЕР АРАБСКОГО-УЗБЕКСКОГО СОЧЕТАНИЯ)

Дилшоода Мубаракова

Преподаватель, доцент и.о

Шамсиддинхан Облохлов

Магистрант,

Ташкентский государственный университет востоковедения

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова:
*фразеологизм, эквивалентный
выбор, полный эквивалент,
моноэквивалент,
фразеологический аналог,
перевод.*

Аннотация: *В данной статье анализируются группы фразеологизмов и способы их перевода в арабской прессе. Выявляются и анализируются методы перевода, такие как использование эквивалентов (полных, частичных и выборочных); фразеологическое сходство, перевод фразеологизма только в конкретном контексте, копирование, описательный перевод. Актуальность исследования заключается в том, что в настоящее время особое место в мировом информационном пространстве занимает арабоязычная пресса, а объем фразеологии в арабоязычных СМИ также составляет значительное большинство.*

KIRISH

Dunyoning har bir tilida turli xil badiiy ifoda vositalari mavjud. Aynan frazeologik birliklar til tarixini, taraqqiyotini, shuningdek, milliy xarakter xususiyatlarini eng yaqqol aks ettirishi shubhasizdir. Tadqiqotchilar nazdida ham frazeologiya tilning o'ziga xos va xilma-xil hodisasi sifatida qaraydilar. Frazeologizmlar jamiyat taraqqiyotining turli davrlari va bosqichlarida tilning aksidir va chet tilidagi matnda ushbu birliklarni o'rganish alohida ahamiyatga ega, chunki ulardan foydalanish natijasida bu matnlar yorqinroq hissiy rangga ega bo'ladi. Shu bilan birga ma'lum frazeologik birliklarni tanlash muallifning individual uslubini belgilaydi. Frazeologizmlarning deyarli har qanday jihatida haligacha hal etilmagan bir qator muammolar, jumladan, tarjima muammosi mavjud. Ayrim turg'un iboralar uchun lug'at ekvivalentlari mavjud bo'lsa ham, tarjimon ko'pincha frazeologik birliklarning matnda asl ma'nosida emas, balki transformatsiyasiga ham duch keladi. Muallifning frazeologik birlikni o'zgartirishiga asos qilib lingvistik va psixologik nuqtayi nazar keltiriladi, chunki o'zgartirilgan frazeologik birlik e'tiborni tortadi va muallifga o'zining ijodiy qobiliyatini ko'rsatishga imkon beradi. U yoki bu frazeologik birlikning ma'nosini ochishda tarjimondan ekstralingvistik bilimlarga murojaat qilishi zarur bo'ladi. Agar tarjimaning eng muhim vazifasini – ya'ni manba

tilning til birliklarini o'z tillariga eng adekvat va ekvivalent tarzda o'tkazishni hisobga olsak, frazeologik birliklarni tarjima qilish jarayoni mutaxassis uchun yanada qiyinlashadi. Frazeologik birliklar ko'pincha so'zlarning erkin birikmasi bilan omonim bo'lib, bu kontekst va bayonotning umumiy mantig'i kabi tushunchalarni hisobga olish zarurligini anglatadi. Ma'lumki, hozirda "frazeologiya" atamasi tildagi frazeologik birliklar to'plamiga yoki ularni o'rganayotgan lingvistik bo'limga murojaat qilish uchun ishlatilmoqda. Shubhasiz, olimlar ushbu birliklarga turli xil ta'riflar va ularni tasniflash uchun turli mezonlarni taqdim etishgan. Buni arab va o'zbek tillari misolida ko'rib chiqadigan bo'lsak, ko'pgina arab tilidagi iboralar va ularning etimologik manbasidagi boshqa frazeologik birliklarning kelib chiqishini izlash juda muhimdir, chunki bu frazeologizmning ichki shakli va natijada uning haqiqiy ma'nosini tushunishga yordam beradi.

Mamlakatimizda kundan kunga ommaviy axborot vositalarining jamiyatni boshqarishda va uning a'zolari o'rtasida xabardorlikni tarqatishda muhim rol o'ynashi xususiyatlari aniq bo'lib bormoqda. Ommaviy axborot vositalari insonning muloqotga bo'lgan ehtiyojini qondirishdagi rolidan tashqari, uning barcha sohalarida rivojlanish jarayoniga hissa qo'shishi uchun zarurdir. Bu inson jamoalarining evolutsiyasi bilan rivojlangan insoniy ehtiyojdir, shunda shaxs boshqalar bilan aloqa qilishi va ular bilan ma'lumot va fikr almashishi hamda ichki his-tuyg'ularini ifoda etishi mumkin. Zamonaviy asrda ommaviy axborot vositalari endi qiziqishlarni qondirish va ma'lumotlarni singdirish bilan cheklanib qolmaydi; aksincha, u turli xil arenalar va rivojlangan texnologiyalar orqali insonda manfaatlar yaratish va madaniy islohotlarga aylantirildi. Ommaviy axborot vositalari bir nechta manbalardan kelib chiqqan va dunyoning barcha tillariga tarjima qilingan ko'plab yangiliklar bilan shug'ullanadi va ularning aksariyati ko'rib chiqiladigan tillarga va tinglovchilarning talablariga javob beradigan tarzda tarjima qilishga muhtoj bo'lib qolmoqda. Shunday qilib, ommaviy axborot vositalari tarjimasi barcha ommaviy axborot vositalari uchun zarur va ajralmas bo'lib qoldi va har bir vositada professional ish talablari bilan favqulodda ehtiyojga aylandi. Hech bo'lmaganda bitta chet tilini o'zlashtirish ommaviy axborot vositalariga kirishni va o'z sohasida farqni izlashni istaganlar uchun juda muhimdir.

Ommaviy axborot vositalari ommaviy axborot vositalari sohasida ishlatiladigan va odamlarga ma'lumot yetkazadigan barcha vositalarni anglatadi; ular vizual, audio va audiovizual ommaviy axborot vositalariga bo'linadi. Ko'rgazmali ommaviy axborot vositalariga kitoblar, gazeta, jurnal va bulletinlar; audio axborot vositalariga radio va audio yozuvlar; audiovizual axborot vositalariga televizor, video, kino, Internet va mobil telefonlar orqali yuborilgan SMSlar kiradi. Ushbu ommaviy axborot vositalari turli tillarda muomala qilishadi va o'zlarining yangiliklar materiallarini ular murojaat qilayotgan auditoriyaga ko'ra bir nechta tillarda nashr etishadi;

Bugungi kunda o'zbek mediasi xalqaro va jahon ommaviy axborot vositalari bilan ishlashga, ma'lumotlarni tarjima qilishga va bir nechta jahon tillarida nashr etishga murojaat qilishadi. Bu borada ommaviy axborot vositalari mafkurasining tarjimaga ta'siri haqida so'z yuritilishi kerak bo'lgan muhim nuqta bor; ma'lumki, har bir axborot vositasi o'z yo'nalishi, siyosati, maqsadlariga qarab mas'ullarning yo'nalishlari, qarashlari va fikrlariga ega. Bu tarjima qilingan yangiliklar materiallarining sifati va turiga ham, ularni qanday yo'q qilishga ham aniq ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun, bu o'z navbatida, tarjimonning ishlashi va niyatlariga va uning tarjimasiga intilayotgan, ya'ni tomoshabin, tinglovchi yoki o'quvchi bilan munosabatlar darajasida erishilgan narsalar o'rtasidagi muvofiqlik darajasiga ta'sir qiladi.

Umuman, tarjima sohasida va xususan, ommaviy axborot vositalarida tarjima sohasida muhim masala mavjud. Bu – tarjimon boshqaradigan tarjima materialidagi moslashuv

chegaralari bilan bog'liq. Ushbu masala bir nechta kitoblarda va tadqiqotlarda keng muhokama qilingan va tarjimada moslashishga qarshi yoki qarshi bo'lganlar ushbu sohada o'z nuqtayi nazarlariga ega. Tarjimada moslashish dastlabki matnning ba'zi tarkibiy qismlari bilan yaqin aloqadan ozod qilinganidan va qabul qiluvchining turini va qabul qilishning yangi holatlarini to'liq hisobga oladigan yangi matnni tayyorlashga urinishdan keyin aloqani yaratish uchun shoshilinch va dolzarb ehtiyojdan kelib chiqadi.

Har qanday uslub va manbadagi ommaviy axborot vositalarining matn turini tarjima qilish jarayoni tarjima qilinadigan materialni tanlashdan va uni to'g'ri jurnalistik uslubda tahrirlash va to'g'ri sarlavhani tanlash bilan yakunlanadigan yaxlit jarayon shaklini olgan bir necha bosqichlardan o'tadi.

Nashr etiladigan va tarjima qilinadigan ommaviy axborot vositalarini tanlash bir nechta asos va mezonlarga asoslanadi:

1. Media material:

– materialning tahrirlash siyosati va axborot vositalarining umumiy yo'nalishlariga muvofiqligi.

– o'z vaqtida, ahamiyati, foyda, psixologik yaqinlik, geografik yaqinlik, hajmi, hayajon, qiziqish va shu jumladan, xorijiy yangiliklar, materiallar mavjud asosiy yangiliklar, qadriyatlar. Axborot vositalarini tahrirlash siyosati ommaviy axborot vositalarini tanlashni tartibga soluvchi bir qator qoidalardan iborat; ushbu qoidalarining eng muhimi quyidagilarni o'z ichiga oladi: vosita auditoriyasining tabiati: tarjima qilinadigan yangiliklar tanlanadi.

Tarjima uchun media matnini tanlashda tahrirlash siyosati va tashqi siyosatni ko'rib chiqishdan tashqari, muharrir tarjimon tanlov jarayonini tartibga soluvchi professional qoidalarga rioya qilishi kerak. Bu shuni anglatadiki, yangiliklar qadriyatlari yangiliklar materialida mavjud.

2. Manba vositasi:

– yangiliklar materialining mavjudligi va uning elementlari va burchaklarining to'liqligi.

– manba vositasining ishonchliligi va voqealar bilan ishlashda uning ob'ektivligi.

– tarjima qilingan materialdagi manbaning ixtisoslashuvidan tashqari, media materiallari olingan mintaqadagi yangiliklarni yoritishda ajralib turadi.

3. Muharrir tarjimonning shaxsiy qiziqishlari:

Bu muharrirning o'qish, tinglash va/yoki tomosha qilish imtiyozlaridan tashqari, ma'lum sohalar yoki mamlakatlar haqida, ba'zi siyosiy yoki iqtisodiy voqealar to'g'risida yoki ixtisoslashtirilgan ommaviy axborot vositalarida material yozish va tarjima qilishni afzal ko'rishini anglatadi.

4. Vaqt va makon:

Bu – ommaviy axborot vositalarining tabiati masalan, u kunlik, haftalik yoki oylik gazeta bo'ladimi yoki gazeta, jurnal, radio, yoki televideniye uchun bo'ladimi-yo'qligiga tegishli. Shunday qilib, har bir tur o'ziga xos jurnalistik shakllarga, tashqi muammolarga va yangiliklarga ega. Shuningdek, muharrirning tarjima va tahrirni tugatishi uchun ruxsat etilgan vaqtni va tarjima qilingan mavzularni axborot vositasida nashr etish uchun ajratilgan joy jihatidan makon mezonini anglatadi.

Media matnlarni tarjima qilish va tahrirlash bosqichlari:

Ommaviy axborot vositalarini tarjima qilish va tahrirlashda muharrirning amaliy tajribasiga tayanadigan ushbu bosqich tarjimon muharririning haqiqiy ishini o'z ichiga oladi.

Uning tajribasiga ko'ra, ushbu bosqich bir qadamda amalga oshiriladi, ya'ni, u bir vaqtning o'zida tarjima qiladi va tahrir qiladi yoki quyidagicha ikki bosqichga bo'linadi:

1-media matnini manba tilidan vositaning maqsadli tiliga tarjima qilish;

2-tarjima qilingan matnni tahrir qilish, uni to'g'ri media uslubiga qo'yish va matbuot yoki radio media yozish qoidalariga muvofiq yozilishini ta'minlash; Ushbu ikkita bo'lim to'g'ri va ommaviy axborot vositalarini tahrirlash bo'yicha yetarli tajribaga ega bo'lgan boshqa muharrir tahrirlash jarayonini amalga oshirishi sharti bilan matnni o'zbek tilidan arab tiliga tarjima qilish tayinlanganidan boshlanadigan media tarjima bo'limlaridagi boshlang'ich muharrirlarga tegishli. Birinchi bosqichda tarjimon media matnining tabiati va uning texnik uslubi, media atamaları va iboralarini tarjima qilish usuli va matnni manipulatsiya qilish usullari bilan bog'liq bir qator mulohazalarni yodda tutishi kerak.

Televizion tarjima:

Televizion tarjima media tarjimasining eng yuksak san'ati hisoblanadi, chunki u tovush va tasvirni yetkazadi, shuning uchun tarjimon ma'ruzachilarning so'zlari, ularning yuz ifodalari va imo-ishoralaridan tashqari ekrandagi animatsiyani ham hisobga olishi kerak. Sun'iy yo'ldosh kanallarining keng miqyosda tarqalishi tufayli bunday kanallarda namoyish etiladigan narsalarni butun dunyoga ma'lum bo'lgan tillarga tarjima qilish zarurati tug'ildi. Endi u faqat filmlar va seriallar bilan cheklanmaydi; aksincha, tarjima mavjud sun'iy yo'ldosh kanalida namoyish etiladigan har bir material turi. Dublyaj deb nomlanuvchi matnli tarjimaning bir turi mavjud; aytilganlar uchun so'zma-so'z tarjima qilingan, keyin ba'zi texnik jarayonlar amalga oshiriladi, shunda tomoshabinga ekranda paydo bo'lgan odamlar ko'rsatiladigan dasturlarning manba tilida emas, balki o'z tillarida gaplashayotganday tuyuladi. Shuningdek, tarjimon uchun televizion ish matnining murakkabliklaridan xabardor bo'lish juda muhimdir; ovoz va subtitrlar tarkibi o'rtasida, rasm va subtitrlar tarkibi o'rtasida sinxronizatsiya turi o'rnatilishi kerak. Tarjimonga rasm orqali unga taqdim etilgan ma'lumotlardan foydalanish tavsiya etiladi. Biroq, boshqa tomondan, televizion rasmlarda ma'lum kadrlar namoyish etilishi mumkin va subtitr (taglavha) so'zlar va ushbu rasmlarni saqlash talablari o'rtasidagi muvozanatni yetkazish uchun boshqarilishi mumkin. Shuning uchun biz "kadrlarni hurmat qilish" deb ataydigan narsa dialog ritmi bilan muvozanatni hurmat qilishni va subtitrning shakli va asoslarini ishlab chiqish va uni ikki satrga taqsimlash zarurligini talab qilishi mumkin. Dialog sahnalarga erishishda o'z maqsadiga erishishi uchun uning yozuvchisi kundalik suhbatning ma'lum miqdordagi chastotalari va xususiyatlariga tayanib, so'zlarni osonlashtirishga murojaat qilishi kerak. Ushbu xususiyatlar subtitrlarda ham aks etishi shart. Tarjimoni to'g'ri tushunishni kafolatlash uchun tarjimon asosan tarjimadan ahamiyatsiz bo'lgan hamma narsani o'chirib tashlashi kerak. Keyin televizion sujetni rivojlantirishda muhim deb hisoblangan narsa qayta ko'rib chiqilishi kerak.

Televizion dialog juda ifodali va ovozli transmigratsiya bir xil ko'rinishga olib kelishi mumkin. Tarjima xabar yetkazilishini kafolatlagan ekan, hamma narsani tarjima qilish shart emas. Umuman olganda, media-tarjima sohasida ishlaydiganlar uchta masalani quyidagicha hisobga olishlari kerak:

- Subtitr tuzilishi va tashkil etilishi jihatidan yaxshi, oddiy jummalarni tuzish zarurligiga qaratilgan va bitta tushunarli birlikda (tushunarli jumla) bo'lishi kerak.
- Xayoliy televizion dialog odatdagi kundalik suhbatdan ba'zi xususiyatlari bilan farq qiladi.

Kinofilmlarni tarjima qilish:

Audiovizual asarlarning barcha shakllarida, xoh ona tiliga, xoh chet tiliga tarjimasini milliy xarakter va mahalliy uslublarni rivojlantirishda o'ziga xos rol o'ynaydi. Tadqiqotchilardan biri aytganidek, "ekranda namoyish etilgan tarjimada madaniy qadriyatlarni yetkazish adabiyot sohaslariga ozgina qiziqish uyg'otdi. Bu esa uni tarjimashunoslik tadqiqotlarida eng dolzarb masalalardan biri qilib qo'yadi. Avvalo, shuni aytish mumkinki, har bir mamlakat filmlarni tarjima qilishda o'ziga xos an'analarni rivojlantiradi va ikkita asosiy tarjima turidan birini oladi, ya'ni, dublyaj yoki yozma tarjima. Ba'zan tarjimaning uchinchi turi qabul qilinadi, ya'ni, dialog yoki sharh tovushiga ikkinchi tilda tovush qo'shish. Filmlar tarjimasini ovozsiz filmlar davrida nisbatan oson bo'lgan, chunki subtitrlar har bir necha daqiqada filmning borishini to'xtatgan. Shuning uchun kerakli tilda tarjimani osongina qo'shish va asl subtitrlar o'rniga ko'rsatish mumkin edi.

Mamlakatimizda media tarjima muammolari:

Hech shubha yo'qki, tarjimaning dramatik dasturlarda va filmlarda ommaviy axborot xabarlarini yoki dialog materiallarini yetkazish qobiliyati, birinchi navbatda, tarjimonning vakolatiga va ikkala tilni ham vizual, audio yoki yozma sohada o'z mahoratiga bog'liq. Leksik unsurlar, jumlar, mazmun va og'zaki qofiya jihatidan har ikkala matn o'rtasidagi o'xshashlik qanchalik ko'p bo'lsa, tomoshabinning vizual va aqliy jihatdan shunchalik zavqlantiradi; demak, tarjimon obrazni u qadar aks ettirgan va o'z obrazini tasvirlamagan. Televizion tarjimaning vakolati bir nechta elementlarga, shu jumladan ekranning imkoniyatlariga, dialog tezligi uchun yozma so'zning paydo bo'lish davomiyligiga va qabul qiluvchining o'qish va assimilyatsiya qilish qobiliyatiga, ya'ni tomoshabinning o'qish tezligiga bog'liq. Shuning uchun tarjimon ikki til o'rtasidagi murosaga kelish va ikkita o'qish vositasi o'rtasida o'zlashtirishda namoyon bo'lgan katta qiyinchiliklarga duch kelmoqda va ularning har biri jumalarni qurishda o'z vositalari, tushunchalari, madaniyati va uslubiga ega. O'zbek media matnlarini arab tiliga tarjima qilishda ko'plab qiyinchiliklarga duch kelishimiz mumkin, chunki arab tili serhosil va tushuncha va ma'nolarga boy tildir. So'zlar yoki ekvivalentlarni tanlash juda ehtiyotkorlik va aniqlikka muhtoj; masalan, arab tilida havaa (havo) so'zi reeh, naseem kabi ishlatilishi mumkin. O'zbek tilida esa shunga o'xshash, hatto kamroq o'zgaruvchilar bo'lsa ham, havo, shamol, shabada kabi ekvivalentlarni qo'llashda e'tiborli bo'lish talab etiladi. Ushbu muammolarning lingvistik jihatlarini ko'rib o'tsak: bu yerda lingvistik xulosa bir nechta media materiallari, shu jumladan har kuni va ixtisoslashgan jargon, turli xil lahjalar va aksanlar sifatiga bog'liq. Demak, ixtisoslashuv masalasi paydo bo'ladi; oddiy tarjimon muhandislik, tibbiyot va boshqalar kabi ma'lum bir sohada ixtisoslashgan bo'ladi. Biroq, media-tarjimon nafaqat bunday ixtisosliklar bo'yicha bilimdon bo'lishi, balki tinglovchilarga turli xil madaniy va bilim darajalariga ko'ra, turli xil bilim sohaslariga nisbatan tushunadigan tilda murojaat qilishi kerak. Boshqacha qilib aytganda, tarjimon tushunchalarni, ilmiy va adabiy atamalarni soddalashtirishi kerak, shunda qabul qiluvchi mo'ljallangan xabarni tushunishi mumkin, masalan, tibbiyot, muhandislik, matematika yoki adabiyot va boshqalar. Bu, odatda, media-tarjimonning yelkasiga og'ir yukni yuklaydi; u aksariyat sohalarda to'liq umumiy bilimlarga va tomoshabin uchun bilimlarning turli jihatlarini aniq va malakali tarjima qilishga imkon beradigan lingvistik repertuarga ega bo'lishi kerak. Televizion va kino asarlarida tarjima qilish muammolari, masalan, ovozning ravshanligi, yomon talaffuz va turli lahjalarni o'z ichiga oladi.

Bugungi kunda arab tili jahon tillari orasida o'z ahamiyati va ta'sirchanligini oshirib borayotgan tildir. Mamlakatimizning arab davlatlari bilan, ayniqsa, keyingi yillarda tobora savdo, siyosiy va iqtisodiy aloqalari borasida kuchayib bormoqda. Fan va texnologiyaning

rivojlanishi, ommaviy axborot vositalarining keng qo'llanilishi, xalqaro turizmning ahamiyati, madaniy va savdo aloqalarining oshishi natijasida dunyo xalqlari o'rtasida aloqani ta'minlashda mamlakatlar tillaridan foydalanish zarurati, ikkinchi yoki hatto uchinchi tilni o'rganish zarurati tug'ildi. Arab tili yigirma ikki arab davlatida ona tili va aksariyat musulmon mamlakatlarida ikkinchi til hisoblanadi. Arab tili ingliz, xitoy va ispan tillaridan keyin eng ko'p gapiriladigan til sifatida to'rtinchi o'rinda turadi. Shu bilan birga arab tili, Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan tan olingan xalqaro tillardan biridir. Aloqa vositasi sifatida, odamlar aloqa jarayonini amalga oshirish uchun foydalanadigan barcha vositalar, kanallar yoki ma'lumotlarni uzatish shakllari media deyiladi. Ommaviy axborot vositalari shunchalik kengki, ular yozishdan tortib to bugungi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarigacha. Matn esa tuzuvchi muayyan voqea-hodisa yoki narsa, shaxs haqida hikoya qilish, ularni tasvirlash yoki ular haqida muhokama yuritish kabi maqsadlarni ko'zda tutadi. O'zaro va tarkiban bog'langan gaplar ketma-ketligidan iborat yozma yoki og'zaki shakldagi yaxlit birlik matn sanaladi.

Media matni va tili leksikasi eng tez o'zgaruvchi va jamiyat tomonidan eng samarali qabul qilinuvchi sath hisoblanadi. Bu ustunlik (yoki imtiyoz) nashrlarning davriy ekanligi tufaylidir. Keling, arabcha gazeta materialini o'zbek tiliga tarjima qilishning o'ziga xos xususiyatlarini ko'rib chiqaylik, lekin birinchi navbatda, qadimgi Sharq haqiqatini eslaymiz: arabcha harfni o'qish uchun siz unda NIMA yozilganligini bilishingiz kerak. Ishni boshlashda tarjimon tarjima qilingan matn muallifining muhiti va hayoti haqida yaxshi tasavvurga ega bo'lishi kerak. Va shuning uchun u avvalo arab mamlakatlarining arab voqeliklari, tarixi, geografiyasi, falsafasi, diniy xususiyatlarini o'rganishi kerak. Gazeta tilining o'ziga xosligi o'quvchiga yangi, dolzarb ma'lumotlarni qisqa, to'g'ri va aniq yetkazishdir. Media – bu dolzarb voqealar haqida materiallarni berib boradi.

Arab tili o'zbek tilidan butkul farq qiladi. Bu farq sintaksisda aniq ifodalangan:

- arabcha gapdagi so'z tartibi o'zbek tiliga qarama-qarshidir;
- unlilar ko'rsatilmaydi;
- nuqtalar faqat ohang orqali ham beriladi;
- bosh harflar yo'q;

Agar tarjimon arab grammatikasini yaxshi bilmasa, tarjima g'aliz chiqadi.

Muayyan arabcha matnning talqini ustida ishlayotgan kishi avvalo quyidagilarni tayyorlashi kerak:

- mavzu yoki tasvirlangan hodisani chuqurroq bilishi.
- butun matnni ko'rib chiqish va materialning tabiati haqida umumiy tasavvurga ega bo'lish.
- uni paragraflarga, jummalarga va hatto ritmik guruhlariga, sintagmalarga bo'lish;
- har bir jumlada asosiy a'zolari topish: ega va kesim;
- gapning ikkinchi darajali bo'laklari ustida ishlashda ularning gapdagi o'rni muhim rol o'ynaydi;
- kirish so'zlarning roli va o'rnini aniqlash;
- ohangni his qilish;
- modallik darajasini belgilashga ishonch hosil qilish;
- shuningdek, fe'llarning zamon va maylini aniqlash;

Har qanday tildan tarjima qilishning muhim xususiyati – bu gapdagi barcha so'zlarning ma'nosini tushunish. Agar ba'zi so'zlar va iboralar aniq bo'lmasa, ularning ma'nosi tegishli lug'atlar bilan aniqlanadi.

Shunday qilib, ayrim iboralarning tarjima qilinishi yoki tarjima qilinmasligi haqida savol tugʻiladi. Ijtimoiy-siyosiy semantika matnlarida sinonimlarning tarjimasida katta ahamiyat kasb etadi. Agar soʻzlar atamalar boʻlsa, unda faqat bitta tarjima varianti mumkin.

Gazeta maqolalarida jumla boshida koʻrsatilgan harakat vaqti (kecha, bugun, keyingi yil) va voqea sanasi koʻrsatiladi.

في ديسمبر/كانون الاول عام 2000، قامت الامم المتحدة بمراجعة نسبة التقييم للميزانية المنتظمة وحفظ السلام
2000-yil dekabr oyida BMT kelasi yil budjetini tasdiqladi va tinchlikparvar kuchlarga qoʻshimcha mablagʻ ajratdi.

Ijtimoiy-siyosiy matnlar xabar va espressiv funksiyalariga ega. Epitet, metafora va turgʻun iboralar yordamida matnning obrazlilik va hissiy boyoqdorligiga erishish mumkin.

Agar media matnini tarjima qilish ketma-ketligi haqida gapiradigan boʻlsak, biz bir necha bosqichlarni ajratib koʻrsatishimiz mumkin.

- Sarlavha.
- Terminlarga aniqlik kiritish.
- Termin tarjimasida konkretlik.
- Frazeologik birikmalar, majoziy ifodalar yoki emotsional boyoqdor leksikani aniqlash.
- Sintaktik tuzilmalar.

Maqolaning sarlavhasidan boshlaylik. Sarlavhalar ikki tomonlama funksiyaga ega: ular ham maʼlumot, ham reklamadir.

Arabcha sarlavha eganing mavzuning inversiyasi bilan tavsiflanadi. Agar ruscha sarlavhada nominal jumlar koʻproq boʻlsa, arab tilida – ogʻzaki. Shuningdek, arabcha unvonlar vaziyatga qarab oʻziga jalb qiladi. Umuman olganda, sarlavhalar oʻz rolini bajaradi – maqolaning mazmuni haqida umumiy fikr berish. Terminlar tarjimaning aniqligi va toʻgʻriligini talab qiladi. Ammo, agar tarjima tilida ushbu soʻzga yoki asl nusxaning ruhiga zid boʻlmagan aniqroq mos keladigan soʻzlar birikmasi boʻlsa, undan foydalanish mumkin.

Arab tilidan tarjima qilishda asosan jumla oxiridan boshlab tarjima qilish maqsadga muvofiqdir.

2758 الذي ينص على استبدال حكومة جمهورية الصين بحكومة جمهورية الصين الشعبية كالحاكم القانوني والممثل الشرعي للصين في الامم المتحدة وكأحد الأعضاء الخمسة الدائمين في مجلس الامن.

25-oktabrda Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasi Xitoy boʻyicha 2758-sonli qarorni qabul qildi. Endi Birlashgan Millatlar Tashkilotida Xitoy Respublikasi hukumati emas, balki Xitoy Xalq Respublikasi hukumati Xavfsizlik Kengashining besh doimiy aʼzosi dan biri sifatida qatnashadi.

Uzun va murakkab arabcha jumalarni tarjima qilish uchun boʻlinish texnikasidan foydalanish tavsiya etiladi, yaʼni axborot oqimining dinamikligini va uni idrok etish qulayligini saqlash uchun bitta katta jumlaning bir nechta oddiy jumlalarga taqsimlash.

بلغت نفقات الامم المتحدة على حفظ السلام ذروتها بين عامي 1994 و1995. في نهاية عام 1995 كانت التكلفة الكلية أكثر من 3.5 مليار دولار. بينما بلغت هذه النفقات عام 2000 قرابة 2.2 مليار دولار، من ضمن ذلك العمليات التي مولت من ميزانية نظام الأمم المتحدة، بالإضافة إلى ميزانية حفظ السلام. عام 1988 استلمت قوات حفظ السلام التابعة للأمم المتحدة جائزة نوبل للسلام.

Ikki yil ichida (1994 va 1995) BMT tinchlikni saqlashga 3,5 mlrd. Va 2000-yilda u tinchlikparvar harakatlar uchun qoʻshimcha ravishda budjetdan 2,2 milliard dollar ajratdi. 1988-yilda BMT Qurolli Kuchlari tinchlik boʻyicha Nobel mukofotiga sazovor boʻldi.

Tarjimon nashr maʼnosiga koʻnikishga, asl soʻzning ifoda kuchini saqlab qolishga harakat qilishi kerak.

Yuqorida aytilganlarning barchasi bizga asl nusxaning ma'nosini to'liq tushunish va to'g'ri yetkazish, narsa va hodisalarni benuqson belgilash orqali to'g'ri va sifatli, yaxshi tarjima qilish imkonini beradi, degan xulosaga kelishimizga imkon beradi.